

ՕՐԸԳԻՐ ՔԼԳ ԵՔԼԿԸՆ, ԲԸՆԸՄԻՐԸԿԸՆ ԵՒ ԼՈՒՆՏԻՐԸԿԸՆ:

Օ արմանալով ետ դարձաւ մարդը ու ըսաւ. ՍԿՆ  
ըրտ, առտտորին դաշինքը կատարեցաւ, ապրանքը  
տրվի, ու բտտակը առի. ձեր աղնուականութեանը չի  
վայլեր հիմա, որ բռնութիւն ընէք ինծի. իրաւ որ հը-  
րացանը քիչ մը սող է, բայց կրկին կըսեմ, շատ աղ-  
նիւղէնք մընէ. նաև ձեր յարգութիւնը ազատ էր իմ



տասն թէ իր կաղէթաները պիտի ըլլան :

Մեր պակասութիւնները շատ ըլլալը լաւ գիտնալով՝ չի համարձակեցանք մինչեւ այսօր ունենալ յայտնել . բայց որովհետեւ մեր սխալը ծանուցանելու բարեբարութիւնը ըրտա նա , կը պարտաւորինք մենք ալ անոր գովելի օրինակին հետեիլ , բայց միշտ բարեմտութեամբ ու ապերախտ չի գտնուելու համար : Սակայն մեր աղիւս ընթերցողներուն ճանձնութիւն չի տալու , ու հարկաւոր լուրերը զանց չառնելու համար , բաւական կը համարինք այս անգամ քանի մը սխալներ առաջ բերել , ու մնացածները խոհեմ ընթերցողներուն անաչառ դատաստանին կը յանձնենք :

Թիւ 2 կաղէթային գլուխը՝ շաբաթ 6 դեկտեմբեր գրված է . Թիւ 3 ինը եւ շաբաթ 13 դեկտեմբեր . որ 7 ու 14 պիտի ըլլան : Ուստայ կայսեր տօնախմբութիւնը՝ շաբաթ չի կատարվեցաւ , այլ ուրբաթ օր : Եղեռնաւոր ամսին ուրբաթ կը լայնվորեն Պօլս երթալու համար , եւ ո՛չ Թէ ամսին շաբաթ օր :

Ղանուս 18 ին իրիկունը ժամ ½ ին , քաղաքիս մէջ զգացինք ոստիկ ցնցումներ երկրաշարժութեան :

— Սամահն եկած գիրերը կը հաստատեն որ՝ աս կողմին մէջը եղած խռովութիւնը բոլորովին դադարած է հիմա , ու բարեկարգ կառավարութիւնը ու հանգստութիւնը ամսին տեղ կը թաղաւորէ : Իսրայիլ պատճառ Սօփրիտ անուն իշխանը եղաւ , ու իր խրկած մարդիկներուն խոհեմ ընթացքը , որոնք անձամբ պտրտեցան ամսին կողմ , ու դիւրութեամբ վերջացուցին անոնց վէճը , որ ջնջին բանէ մը առաջ եկած էր :

— Լնցած չորեքշաբթի օր , Թանրուէթ անուն շուգեհնաւով Պօլսէն եկաւ՝ հոս , տաղերգութեան (օփէնայի) ընկերութիւնը , որոնք չորս ամիսէր որ՝ շարունակ թատրոնական խաղեր կը ներկայացընէին Պէյ օղլուի մէջ : Կը հաստատեն որ՝ մօտ օրերս կը բացվի աս բարաքիս Թէպէթօնը , ու ժողովուրդը կը սկսի վայելել աս անուանի ընկերութեան քաջ երաժշտութիւնը :

— Արջին գաղղ իսկան շոգեհնաւը՝ Էօնիտա , որ

ուրած գինըս չորեքունընէ :

— Հերիք է , ո՛վ եղեռնագործ , գետինը դիր ըստակը . ապա թէ ո՛չ , հիմա հրացանը վրաց կը պարպւմ :

— Պարպէ , Սիւրբա , պարպէ , հրացանը լեցուն չէ : Դասնի ըսելով ու բարձրաձայն ծիծաղելով գողը հեռացաւ անասուն մէջը :

Հետեւեալ օրը՝ լոմայփոխին կերթայ անաւթ գողը , ու տոմսակին մէջ գրված 300 կինէն առնել կուզէ : Վաղաքին՝ կատաւարիչը , որու խնացուցած էր Սիւրբա , շուտ մը բռնել տրվաւ գողը ու սկսաւ գատաստան ընել : Գատաստանը ըսին՝ միաբերան , թէ օրէնքին մէջ արդեւքմը չիկայ՝ ճանապարհի վրա զէնք վաճառելու . ուստի գողը աշատեցաւ , ու Սիւրբա դատապարտեցաւ որ մնացած 300 կինէ պարտքը հատուցանէ :

Սլանիայի գողերուն դանդատը :

Ճամբորդ մը երբոր Սլանիայէն կանցնէր , պատահութիւն ունեցաւ անանկ մարդու մը հետ տեսութիւն ընել , որ ճամբորդներուն կապը (տիլիթանս ըսված)

աս իրեքշաբթի հասաւ , Լաւրապոյն նամակները բերած չէր . ինչու որ՝ իրեքօր Սալթա կեցեր է , Տանդէ շոգեհնաւին սպասելով , որ հոն պիտոր դանդաշտ ամսուս 15 ին , բայց մինչեւ 19 ին առաւօտը չէ երևցեր :

Ուստի փոխանակ երոպական լուրերու , Լսիայէն միայն հարկաւոր լուր մը առինք :

«Վերալ Վիօյին Չինիստցինի վրա երթալը շատ աղէկ վախճան մը պիտոր ունենայ : Իս ամիսալը Փէքինի գետը մոտաճիր նաւերով , ահ ու դաղ մէջ ձը գելէն ետեւ Չինացիները՝ Վուսան կողմին առնել վերուն վրա , մինչեւ Փէքին գնաց : Կայսրը ընդունեց զինքը ու ալ չըկուցեց զՎ իկտորիս Թագուհին » հարկաւոր ու բարբարոս աղղ մը Թագուհին » այլ մեծ աղղի մը Թագուհին : Հիմայ հասկցեր է կայսրը որ իր փոխարքան ին անուն , իր ունեցած իշխանութեան չափը չի պահելով , բռնութիւն ըրեր է ուստի Լնդղիայի տէրութեանը խօսք կուտայ որ արտօժէ զանի :

Ուստի երկու միլիոն լիբէ սթէրլին պիտոր տայ Լնդղիայոց վաճառականութեան եղած վնասներուն փոխարէն , ու մէկ միլիոն ալ պատերազմական ծախքերուն համար :

Երեւելի սպառտականի մը հրաման ըրաւ կայսրը որ իր կողմանէ հաշտութեան համար խօսի Լնդղիայոց հետ :

Բայց դժբաղդութեամբ , Վուսան կողմին օգը շատ վնասակար է առողջութեան , ծովու ու կայանքի զօրքերէն խել մը մարդէ մեռաւ . ասոր հետեւ միտք ունին որ պարպեն աս կողմին , բայց ուրիշ կողմ մը առնելու գիտաւորութեամբ :

— Գերապայծառ Գէորգ Լըքսլիսիկոսը փափակեան , կիրակի առտու կէս օրէն մէկ ժամ առաջ , յանկարծ սաստիկ կաթուածով մը վախճանեցաւ . երկուշաբթի օր Թագման կարգը կատարեցին Գրանշակեան կրօնաւորաց եկեղեցւոյն մէջ : Թէպէտ շատ գէշ էր օգը , ու շարունակ աճնրեւ կուգար բայց աս պատուական անձին քրիստոնէականի առաքինութիւններուն վրա այնքան մեծ համարում ունէր ժողովուրդը , որ խուռն բաղմութեամբ յուղարկաւորութեան հանգէսին զբոսնուլեցաւ :

կողպատած էր : Սկսաւ գողը դանդաշտիլ , ինչպէս որ սովորութիւն է զբաղմունք ունեցող մարդկանց , թէ եղանակը գէշ ըլլալով՝ բոլորովին դադարած են գործերը : Մեր արհեստին մէջ , կրէր գողը , շատ համեստ մարդիկ կան որ կը խանգարեն զանիկա . երբոր կարգ մը կը ըստեն , խելոյն եղբորպէս մէջերնին կը բաժնեն անոր կողպատը , կուզեն որ ճամբորդը ըստ ամսին , ու իր աղատութեան գինը առնեն անիկց . նոյն ատենը ուրիշ մեծ գունդ մը կը յարձակի մեր վրա , կը յափշտակէ մեր որսը ու կը փախչի անոնց հետ : Ճամբորդներն ալ աղէկ դիմաւորով աս վտանգը , մինակ հարկաւոր եղած բաները հետեւին Դաննէն հիմա , ու ամենեւին նոր հանգերձ չեն հագնիր : Տեսէք , ըստ , իր պատրուած վերարկուն ցըցունելով , ամբ չէ՛ մի ասանկ հին լաթեր գողնալ : Լսիայքիս էն հաւեստ մարդը՝ հաղածէս աւելի գէշ լաթ կը հագնէ՛ արդեօք : Օ՛րս անգը ճամբորդները պատանդ (ուհին) կը պահեն . ասօրքան օրս ամսնի քար սիրտ մը ունին մարդիկ որ ամենեւին չեն ուղեր իրենց քսակին (քէսէին) բերանը բանալ ու ծախու առնել իրենց աղգականները՝ ուստի կը բռնադատենք մեր բռնած ճամբորդները անուցանել , ու քանիմը ամիս անցնելէն ետեւ ,

Իզմիրու աղջկանց դպրատան վերատեսուէրն աշակերտուհիներուն , դպրատան մէջ տախտակէ նստաւորանի ( պանքթի ) վրա նստելուն համար , ու բարեկոյ ( միստեր ) դնել արդելով ած ըրալուն , քիչ մը զանգաւ լսելով՝ կը փութայ ծանուցանել ան , ու ծրնողացր , որ անհող ըլլան աս կողմանէ . քանզի վերատեսուէր հարկաւոր եղած ինքամբը կը տանի , որ դպրատունին սենեակները միշտ տաք ըլլան բուական կրակ գնել տալով : Ուստի իրենց աղջիկներ , բաղմոցի ( միստեր ) վրա չըրախուն համար ո՛չ կը մտնեն ու ո՛չ կը հիւանդանան , մանաւանդ թէ որ պղտիկութենէ աս բարի սովորութիւնը ըրած ըլլան ինչ ատեն կը մեծնան ու զիպուածով մը տախտակի վրա կը նստին , ու հողի գէմ կը կենան քիչ մը ամենեւին չեն հիւանդանար , հարուստի փափկասը նունը ( նաղիկ սորփոն ) զուսակներուն տէս , որոնք քիչ մը բանէն առողջութիւնին կը կորսնցընեն . ասոր հետեւի տղատի գունակները բարի վրա ալ նստին , տախտակի վրա ալ , բան մը չեն ըրոր . ինչու որ պղտիկութենէ փափուկ սոված չեն : Իհաստոր համար է որ բոլոր Լաւրապոյն , Թէ աղջկանց եւ Թէ աղայոց իզպատուները բաղմոց ( միստեր ) դնելու սովորութիւն եղած չէ . աս բարի օրինակին կը հետեւին Իզմիրու Ֆուսնիայ ու յո՞ւսոյ դպրատունները : Ուստի վերալիշեալ աղջկանց դպրատան վերատեսուէրն կը պարտաւորի եւրոպական սովորութեանց պէս կառավարել դպրատունը՝ որուն բարեխառն ու աղգասէր հիմնադիրին հրամանն ալ անանկ է :

Կտեւ աշակերտուհիներուն ծնողացը մէկ բանին համոզելու ( խանորրմիշ ընելու ) համար , ( ինչու որ շատերը համոզված են . մանաւանդ միջակ կարգի եղողներէն ) , վերատեսուէր արժան կը համարի յիշատակել անոնց Թէ՛ ասկէ 5-6 տարի առաջ իրենց զուսակներուն գլուխը միշտ դոյ կը ու անպակաս կը մսէին ու ինչպէս էսմէ կը լային . բայց հիմա դուրսնին բաց ձգելու սովորութիւնը քանի որ հաստատվեցաւ , բոլորովին հանգիստ ու առողջ են մանկուհիները , ու ծնողներն ալ շատ շնորհակալ են աս բանէն : Իսոր նման կը յուսանք Թէ՛ բանի մը տարիէն ետքը՝ հիմակու գանդատին տեղը՝ աշա

վաւօք ու գնաւիկ ( զուրջէն ) զօհ ընել որ մեացունէր զանոնք որ աննկողութենէն աղատինք : Լաւրան բան կորսնցընելէն ետեւ . կը պարտաւորինք շարունակ գետինի վրա պառկել , հալած ձուկին ջուրը խմել , ու միշտ վտանգի մէջ լինալ : Թէ որ աղաւթութիւն մը ունենայի , ճշմարիտ կըսեմ , որ պարկեշտ մարդ մը ըլլալու ջանք կընէի , ու ընկերներս ալ իմ օրինակիս կը հետեւէին :

Ճամբորդը աս խօսքերը լսելով , ուղից որ բարերարութիւն մը ընէ . եւ որովհետեւ երեւելի անձ մը ներգրութեամբ ձեռք բերաւ ասոնց ներումը , որոնք մեծ ուրախութեամբ իրենց բռնած ճամբորդներուն հետ մէկգմեկու թեր մանաւորով քաղաքը դարձան , ու քաղաքացիք ալ սիրով ընդունեցին զիրենք :

Բարբոսիան :

Երբորս հաշակաւոր առականօտը , տեսնալով որ մարդիկ աւելի ջանք ունին ուրիշը բարձրաւել , անոր վրա արտաւոյց դատումներ ընել , ու բնաւ հոգ չեն տանիր որ իրենց պակասութիւնները ուղղեն , կըսէր Թէ՛՝ րակեղեթմը



կերտուհիները ու անոնց ծնողները պիտի օրհնեն զպրատան վերադարձը ու շնորհակալ պիտի ըլլան անոր՝ վերադարձաւ բարի սովորութեանը համար . ուրովհետեւ վերադարձին զիտաւորութիւնը ու ջանքը ուրիշ բան չէ . բայց միայն ամեն կողմանէ աջակերտուհիներուն լաւ ու գովելի սովորութիւններ ու բարի կրթութիւն տալ : Թէպէտեւ ծնողներն ալ իրենց դասակներուն գեղութիւնը չեն ուզեր . սակայն շատ անգամ խելքերնին չի հասնիր , ու աղէկութեան տեղ գեղութիւն կընեն անոնց :

Ենթադրենք օրագրութեան մը կը քաղենք հետագայ ծանօթութիւնները Չինիականի վայրը :

« Չինիականի հիմնական կայսրը՝ Թուե-Վ անն անուն , 1781 ին ծնաւ , ու 1820 ին կայսերական աթոռը նստաւ . Թէպէտեւ Թաթարի ցեղէն է , բայց կոնֆուկիոսի կը հետեւի (որ Չինացի իմաստասէր ու օրհնադիր մը նէ ) :

« Օրբերուն սովորական թիւը՝ Թաթարներն ալ մէկ տեղ առնելով , 600 հազար հոգի է , 100 հազարը՝ սահմանադրութիւնները եղած բերդերը կը պահպանեն . բայց ասոնց ամենն ալ անկիրթ գիւնորներ են , ու զէնքերնին մէյմէյ սուր է . կան քանի մը դունդեր ալ որ աղէկ ու նետ (օն կայ) կը կրնն :

« Ծովային զօրութիւնը՝ որ անսրժան է սա անվան , կը բաղկանայ 1810 փոքրիկ նաւերով , որոնց ամենն մէկը հազիւ Թէ 200 դոնո բան կառնէ (ամենն մէկ դոնոն երկու հազար (լիւր է) տասներկու նաւատիով . վաթսուս պատերազմի նաւ ունի , 1000-1300 դոնո բեռ առնող , ամենն մէկուն մէջ 300 մարդ կայ , ու 12-50 թնդանօթ :

« Եկամուտը՝ կառուածներու հարկէն (վերկէն) 66 միլիոն լիւրէ մէկուն է . կայսրը՝ որ միշտ ալ տէր է սա կառուածներուն , անոնցմէ եղած եկամուտին 12 երորդ բաժինը ինքը կ'առնէ : Վաւերացնելով միլիոնի կը հասնի եղած ծախքը ան նահանգներուն մէջ որ այսքան եկամուտ կը բերեն . ու տասներկու միլիոն կառաւարութեան համար ծախք կ'ըլլայ :

« Կայսրը շատ պաշտօնէր ունի , ու (յամանցուց

(հէյպէմը) նետած են մարդիկ իրենց ուսերնին , որու առջեկ աչքը լեցուցած են ուրիշն պակտութիւններ , ու միշտ անոնց վրա կը նային . բայց (հէյպէմը) ետեկ աչքը իրենց պակտութիւնները դրած , ըսելով՝ ամենին չեն անանար զանոնք : » Տիրաւի փորձով կը տեսնանք սա բանը գրեթէ ամեն օր , ինչու որ շատ քիչ են ան մարդիկնրը , որ իրենց պակտութիւնը միտքիդին կը բերեն , ու դառնոր շնորհակալ հոգ կը տանին , սաոր հակառակ , շատ մեծ է ան մարդկանց թիւը , որոնք անդադար ուրիշը ըրածը , ըսածը կամ գրածը կը գիտեն , որ պակտութիւն մը գանան ու անոր վրա գտնաստան ընեն : Օգտնանալին սա է որ շնչին բան մալ ըլլայ իրենց գտածը , չեն ամբ չնար շատաբանութեամբ (լաթաշմութեամբ) մեծցրել գանիկա զգուշի պարծենկոտութիւն մը ցրցունելով , որպէս թէ քաջութիւն մը բրած են : Աստի երբոր մէկուն մարդկային տկարութեամբ ըրած պակտութիւնը դատելու որ ըլլայ մէկը , պէտք է որ խոհմութիւն բանեցընէ , բակիգէթին (հէյպէմը) ետեկ աչքը ստջին բերէ մէյմը , չըլլայ որ ուրիշին վրա տեսած պակտութիւններէն ալ աւելի անճշտնին , ալ աւելի մեղադրանաց արժանաւորը ինքը տեսնայ . ու ուրիշը ուղղում բերելին ինքը ծաղը ըլլայ խոհմ մարդկանց առջեւ :

Արքային պէս , կանանց (հարեմիք) մը :

« Ենթադրենք , Եմերիգացիք , Գաղղիացիք ու Գանիացիք (տանիմարգացիք) միայն մեծ առուտուր կրնն Չինացի հետ , ու շատ վաճառքներ դուրս կը հանեն . Չինիականի նաւերը Վանթօնի նաւու հանգիստէն դուրս չեն ելար : Կարենիացիք միայն արտօնութիւն ունին Մոյի նաւահանգստին մէջ առուտուր ընելու : Առուացի հետ ծովու կողմանէ առուտուր ընելու հրաման չի կայ . անոնց առուտուրի տեղերը՝ Վիսթաւա քաղաքն է առուացի սահմանադրութիւնը , ու Մարմէթէ-ճան քաղաքը՝ Չինացի սահմանադրութիւնը :

« Երբունը վեց տեսակ թէյ (չայ) կայ Չինիականի մէջ . բայց Լաբորդացիք՝ տան իրեք տեսակի միայն կառնեն կը տանին : Ենթադրենք համար 30 միլիոն լիւր թէյ կը բերեն . Ենթադրենք ու իր բոլոր հատուածներուն համար , ամենն 58 միլիոն լիւր : Չինացիք թէյէն առած ստակը՝ տարին 35300000 լիւրէ սթէյպլն է : Տարոյ տարի 5 միլիոն լիւրէ չի բանված մետաքս դուրս կ'ըլլայ :

« Փէթին մայրաքաղաքը Չինիականի , 2 միլիոն բնակիչ ունի : Կանթին՝ որ առաջուց մայրաքաղաք էր , շատ երեւել քաղաք մը նէ , գիտութեանց ու գործարաններու կողմանէ : Վանթօնի մէջ մէկ միլիոն բնակիչ կայ :

### ԵԳԻՊՏՈՍ

Եգիպտացիք , 15 գեկտեմբեր : Գիտ չենք կարծիք որ արեւելեան մէջը ըմբռնած ըլլայ . վառն զի (յամանեան նաւահանգէսը , որու համար հրատարակեց փաշան թէ պիտոր յանձնէ սրու որ հրաման ընէ Տէրութիւնը , ամենին ճամբայ ելլալու պատրաստութիւն չունի . նաւատին ներքին (մարին-սրներուն) ալ հրաման արդիւմ չէ որ նաւերը մտնան :

Եսկից զատ , Եգիպտոսանց գեռ պարպրած չէ , ու սա բանին համար հրաման գալցած չէ Եգիպտոսի փաշային :

Եսե կըսով որ՝ Եգիպտոսի բարեկրթիւնը իր որդեղն վրա , երբոր գոնօնները բովը կը գանդլին երեսանց է : Պալատին մէջ անանկ կը ցրցունեն թէ բնաւ լուր չեն առնէր Եգիպտոսանէ , բայց ամեն օր անպակաս սուրհանդակ կուգայ ան կողմէն . Եգիպտոսի փաշային անհոգ կենալուն ու անոր անհազանդութեանը վրա կը գանդատին , բայց շատ լաւ գիտեն թէ ինչ որ կընէ նէ՝ իր հօրը հրամանաւն է :

Թէպէտ ասոնք թշնամութեան յայտնի նշաններ են , այսու ամենայնիւ ջանք կընէ փաշան որ ժողովրդեան ու զօրաց տրտունջը դադրեցընէ , որն որ միշտ է վեղիւալու վրա է :

Յայտարարութիւն մը հրատարակեց թէ հաշտութիւնը եղած է , ու բոլոր զօրքը շուտով իրենց բնակարանը պիտոր դառնան . բայց ամեն մարդ գիտցաւ որ խաբէութիւն է , ու ալ աւելի շատցաւ տըրտունջը . թէ որ հաշտութիւն եղած է նէ կըսեն , ինչո՞ւ համար նորէն այսքան ծանր հարկ կ'առնէ . ինչո՞ւ համար զօրքերը անդադար կը վարժէ ու կը հոգնեցընէ :

Եմենին տարակոյտ չի կայ որ Եգիպտոսի Եգիպտոսի կը թողնակցի Եգիպտոսի փաշային հետ . ուստի շատ կը զարմանան որ մօտեւր թուղթ մը

զրեց փաշան ամիրալ Սթաֆօրդին , ըսելով թէ՝ « Եր տեսնամ որ անհապիւն կըլլայ իմ հրամանա Եգիպտոսի փաշային հասցընէ , ուստի կաղաչմ որ իմա ցընէ ինձի թէ ինչ բնէլ հարկաւոր է , որ Եգիպտոսանը պարպրու համար ըրած խոստումներս գըրուի տանիմ : »

Եգիպտոսի Եգիպտոս չէր կարծէր որ Եգիպտոս պիտոր չ'ընդունի իր բրած հաղանդութիւնը Վանթօնի մօտը՝ Եգիպտոսի ստիպմամբ , ու շատ նեղացաւ սա բանին համար . ուստի թէ որ Եգիպտոսի Եգիպտոս , անոր վերջի հաղանդութիւնն ալ ընդունելու չըլլայ , անշուշտ մեծ յուսահատութեան մէջ լիւնալու է : Եգիպտոսի երբոր կը տեսնանք որ կը շարունակէ միշտ իր պատրաստութիւնները , կընանք արդեօք աւտով թէ զազունի խորհուրդ մը չունի մօքին մէջ , թէ որ անկեղծութեամբ հաշտութիւն կուգէր նէ , ինչ հարկաւոր էր այսքան պատրաստութիւն . բայց կերկնայ որ ուրիշ գիտաւորութիւն ունի , կըսաւ որ գարունը դայ ու նորէն սկսի . անանկ կարծելով թէ՝ գուցէ մինչև ան տոնը ուրիշ զարձուածք մը կըլլայ փոխթեքայի , որ իրեն օգնութիւն ընելով՝ կ'աշտի տա նեղութիւնէն :

Վերջապէս , Թէպէտ մարդ չիտէ թէ ինչ վիճակի մէջ պիտոր միայն Եգիպտոսի Եգիպտոս , բայց առուտուրը սկսաւ քիչ մը շարժիլ , որպէս թէ անշուշտ հաշտութիւն պիտոր ըլլայ : Ենթադրենք ու աւտուրի ակնն նաւեր անպակաս կուգան ամեն օր . անդղիական թղթատարներուն (քուռիէրներուն) գրատունը՝ Ենթադրենք համար , վերստին հաստատուեցաւ , Եգիպտոսի ու իր գրագիրները Մալգայէն է կած ըլլալով . ու առ հասարակ անանկ կը կարծեն որ ստոյղ հաշտութիւն պիտոր ըլլայ . Թէպէտ փաշային բնութիւնը , իր բրած պատրաստութիւնները ստոր հակառակ կը ծանուցանեն որ՝ պատերազմը գեռ ըմբռնած չէ :

Շատ ճամբորդներ փաշային օֆիցիալներուն հետ մէկ տեղ , մօտեւր Եգիպտոսանէ եկան , ու միաբերան կը հաստատուն որ խղճով վիճակի մը մէջ է եգիպտական բանակը , ամեն բանէ զըկըլած . զժբաղղ զինուորները կըսեն , հագնելիք չունենալով շատ նեղութիւն կը կրեն եղանակին խտտութեան . անանկ որ՝ գէշ հիւանդութիւններ ինկած են բանակին մէջ , ու ստակալ կստորած կընեն :

### ՅԱՄԱՆԱՅԵՆ

Եգիպտոս , 18 գեկտեմբեր : Եգիպտոսիները օրէ օր առաջ կ'երթան մեր դպրատուններուն մէջը . մօնաւանդ սա մօտեւր փորձով տեսանք կառավարիչներուն հոգածութիւնը ու աշակերտաց բան սորվելու փափաղը : Չիկայ քաղաք մը կամ գեղ մը որ կանոնաւոր դպրատուն չունենայ , որոնց գրեթէ կէսը տէրութեան ծախքովն է , կէսն ալ հասարակ կուլթուր : Երբոր տէրութեան մէջ , հինգ մեծ ուսումնարան կայ . բայց Եգիպտոսի ամենէն մեծ է , ուր տեղ 1000 աշակերտէն աւելի դաս առնող կանոնութեան ըսված Համալսարանը է . շատ գովութեան աշխատանք է , ու հոն ալ գրեթէ 1000 աշակերտ կայ , որոնց մեծ մասը՝ ընթացք ուսմանը ըմբռնուցած են :



Յունարէն ( ) օրագրութիւններն ալ աղէկ առաջ կերթան, միայն առ քաղաքիս մէջ 5-6 օրագրութիւն կը տրպօլի :

— Փրէնս Մաքսիմիլիէն, Սթոկհոլմ քաղաքին եղբայրը, որու կրտսերինք շատոնցմէ, վերջապէս երէկ հասաւ, ու իր աստիճանին արժանաւոր պատիւը տալով ընդունեցին զինքը : Մեծ հանդէսներու պատրաստութիւններ կրնէն, որ առ իշխանին գալըստեանը համար պիտոր կատարեն :

— Մեծ փափագ մը կը ցըցունէ ժողովուրդը, որ Պօլս գտնուող Յունաստանի դեսպանին ջանքով լըմնցած տեսնայ օր առաջ, վաճառականութեան դաշնադրութիւնը բարձրագոյն Վրանը հետ : Բայց ինչպէս որ կը լսենք՝ շատ չեքթար առ գործը կարգի կը մտնայ. վասն զի թէ որ մեր առուտուրը (սմանեան Տէրութեան հետ, գաղտնի ըլլայ) շատ վնաս կը կրէ թէ՛ առ տեղի վաճառականութիւնը և թէ՛ նաւարկութիւնը, որոնք հասարակաց հարստութեան գլխաւոր մասն են :

— Սեւ մը ասեն է որ կը գլուցնէր պանքայի մը հաստատութեան վրայ, բայց ինչպէս առ օրըս ուշանալուն պատճառը միշտ չի գիտոր. շատ օգտակար կը ըլլար առ բանը, արհեստներուն ու երկրագործութեան :

ԳԱՂԱՅԻՆ

Պէլ-Փոլ. Ֆուկսթի Վաղդիա դաւանալը որ Պոնափաութի մարմինը բերաւ, մեծ փոփոխութիւն մը պատճառեց : Զափէ դուրս պատրաստութիւնները որ կրնեն, առ երեւելի մարդուն մարմինը տեղը տանելու համար՝ խօսակցութեան նիւթ մը եղած է, ու բազմութիւն մարդկանց ամմեն կողմէն փառիզ կուգան, որ առ մեծ հանդէսին ներկայ գլուցնուին :

Բայց քանի մը օրագրութիւններ դեռ չեն դադարիր Ենգղիայի արտորոք ըրած պատրաստութիւնները հրատարակել (չալ ընել) . ու առ բանը իրենց առիթ մը ընելով, դէմ կը դուրսեն միշտ անգղիացեաց տէրութեանը խաղաղական յայտարարութիւններուն, որոնցմով կը ծանուցանէ նա իր հաստատ բարեկամութիւնը Վաղդիայի հետ : Յիշուի անհարկն է որ առ երկրի պատրաստութիւնները տեսնան անգղիացիք ու անհոգ կենան. անհար է որ չի լսեն ժողովուրդին աղաղակը որ պատերազմ կուգէ, կամ օրագրութեանց զրգումը չի մանան : Եւ յոռ պմենայնիւ կը յուսանք որ առ երկու տէրութիւնը կառավարող խելացի մարդիկները, անմիաբանութիւնը կը խափանեն ու կողմնականութեան խօսքերը բոլորովն կը վերցնեն. վասն զի հիմնու հիմա քիչ մը հանգարտ է հասարակութիւնը :

Սպանիայի երկարաւակութիւնները օր ըստ օրէ Էվելնալու վրա են. բնաւ հանգարտութիւն չիկայ ան երկիրը : Մարիա Վրիսթինան (հիմակլան թագուհին) մայրը որ տէրութիւնը կը կառավարէր) մօտեւ իր պաշտօնէն հրաժարելով փարիզ եկաւ, շատ պատուով ընդունեցին զնա փարիզցիք, մանաւանդ թագաւորական ֆամիլիան որ մինչև Գոնրէնպլո դիմաւորելու գացած էր :

ՀԱՆՈՒՐ

Ենգղիացեաց թագուհին մանկաբերութեան լուրը առնելով Հանովրի թագաւորը յիստ քիչ ուրախութիւն ցըցուց. վասն զի՝ ասկից ետեւ կը դադարի անոր ժառանգ ըլլալը մեծին Բրիտանիոյ աթոռին, ու կարելի է որ վէճալ ըլլայ Բաւարմենդին մէջ, 21,000 լիբրէ սթէրլինին համար, որ ժառանգութեան անուանով մինչև հիմա կուտային անոր :

ԱՐԵՎՈՐԱԿԱՆ ԼՈՒՐԵՐ

Օ. միւնիւիա, 27 Վեկտեմբեր :

Մեր վերջի թիւէն ետքը, նշանակելու արժանի նոր փոփոխութիւն մը չեղաւ քաղաքիս առուտուրին վրայօք. ուստի այս անգամ շատ ծանօթութիւններ չունինք տալու :

Չէթ : Ես հեղանիւթին ելած տեղերէն կը գրեն թէ՛ ձեթի աղօրքները (տէյրմենները) անդադար կը գործեն, ու քանի մը նաւ բեռնաւորներէն պատրաստ եղած ձեթերէն, 232 զուռուշ խանթարը. բայց քանի մը ամիսէն ետքը տալու ձեթերը՝ 210 զուռուշ վաճառվել են սովորական պայմաններով :

Քէօք պոյա : Հատ կուզվի ու քանի մը անգղիացի վաճառականներ մինչև 228 զուռուշի գնոյ առին լաւ տեսակը :

Ղէհրի : Մեծ անշարժութեան մէջ է. գիները մինչև 26-28 զուռուշ իջան ըստ տեսակին. բայց առ պայմանաւ ալ գնոյ առնող քիչ կայ :

Մետաքս : Պրուսայի ապրանքը միշտ անշարժութեան մէջ է, ու գիները՝ 275-355 է թէֆէն, ըստ տեսակին. կը յուսացվի որ առ գիները՝ շատ չեքթար, կը բարձրնան :

Թրեստ, 4 Վեկտեմբեր :

Քաղաքիս առուտուրը սկսաւ քիչ մը շարժիլ ու բաւական վաճառմունքներ եղան առ շաբաթ :

Քէթէն թօխումի. Հատ կուզվի, ինչու որ ամենեւին ապրանք չի մնաց. ուստի ճանապարհի եղած ապրանքները հասնելուն պէս՝ շատ օգտաւէտ գիներով պիտի ծախվին :

Չէթ : Գիները հաստատ կը մնան ու վերջի ծախսերը 28-29 ֆիօրին եղան :

Լֆիօն : Կերեւայ որ պիտի բարձրնայ առ ապրանքը, ինչու որ քիչ ապրանք կայ ու գնոյ առնող շատ է. հիմակու գինը՝ 6 1/2 ֆիօրին է :

Ղերմակ գլատոր : Կուզվի, 30-33 ֆիօրին խանթարը :

Կիւլեալը : Վաղաքի մէջ եղած ապրանքը լուրը գրեթէ վաճառվեցաւ 110-112 ֆիօրինի. թէ որ մօտ օրերս դուրսերէն առ անուշահոտ իւղէն չի գայ, գիներն ալ աւելի կը բարձրնան :

Հապ : Երեւելան ապրանքը շատ կուզվի ու 5-5 1/2 ֆիօրինի գիւրավաճառ է յոյժ :

Քէօք պոյա : Կուզվի, 27 ֆիօրինի անցեալները ծախվեցաւ :

Ենգլիացեաց թագուհին կը գրեն դեկտեմբեր 15 թուով՝ «շատ ցորեն ծախվեցաւ առ շաբաթ, 51 զուռուշ արոհսը. գարինի գինը՝ 31 զուռուշ է : Մէկ արտէպը՝ Կոստանդնուպոլսոյ 5 քիլէնի հաւասար է» :

ԱՅԳ

Վաճառականութեան պաշտօնատարր Լճմէա Ֆէթհի փաշան որոշեց որ՝ եկող տարվան յուն վարի 1 ին սկսվի սիւլիկի լիճերուն հրապարակաւ վաճառումը : Լճմին մէկ կողմի լիճերը առանձին պիտի վաճառվին անցած տարվան պէս, ու ծախու առնողները իրաւունք պիտի ունենան մէկ տարի սիւլիկ ժողվելու ան լիճերէն, մարտի 1 է սկսեալ 1841, մինչև 12 մարտ, 1842 :

Ասոր համար հարկաւոր եղած երաշխաւորութիւնը ու դաշինքները, անցած տարվանէն տարբեր չեն :

Հանդուցեալ բարեյիշատակ Տէր Յովհան վարժապետի որդին յարգի Վրիդոր վարժապետը, պատիւ կը համարվէ անձին ծանուցանել հասարակութեան թէ՛ Հօրը գրուածներէն որու քով որ կը գտնվի, շնորհք ընէ խրկէ իրեն, ինչու որ՝ անոնց մէջէն տպվելու արժանի բաները պիտոր ընտրվին :

Վ ՌԻՊԵԼԻ. Մեր վերջին թիւով ըսինք թէ՛ Վաշուն Էֆէնտին Եղէքսանդրիա կերթայ (սմանեան նաւահանգէսը Պօլս բերելու համար. բայց սխալ է, ու ինչպէս որ ստուգեցինք առ անգամ, Մաղլըմ պէյին յանձնրված է առ պաշտօնը :

ՓՈՒՆԵՆԿՈՒԹՅԱՆ ԲԱՆԿ

ՊՈԼԻՍ

24 Վեկտեմբեր :

|                    |                   |
|--------------------|-------------------|
| Ընտուա . . . . .   | 110 1/2 - 109 3/4 |
| Մարսիլիա . . . . . | 174 1/2 - 174     |
| Վէննա . . . . .    | 445 1/2           |
| Թրեստ . . . . .    | 442 1/2           |
| Լիւօնօ . . . . .   | 147 1/2           |

ԵՐԵՎԱՆԻ ԱՅԹԱԿԱՆՈՒԹՅԱՆ ԶԵՆՈՒԹՅԱՆ ԴԱՐԱՆ

Շաբաթը անգամը կը տրպօլի :  
Վին տարեկան ստորագրութեան 120 զնէ է. կանխիկ (փէշն), ու՛ր կուգէ կընայ ստորագրվիլ .  
Իսկի՛ր՝ օրագրութեան ապարանք :  
Լօտէմիշ՝ բժիշկ Պ. Սարգիս Կարապետովին տունը :  
Պօլսա՛ւ՝ Էղեր խանը Իզմիրցի Սաւառնեան Վաւիթ Լըպլին գրատունը :  
Եղէքսանդրիա՛ւ՝ Եղաղանեան Կարապետ Լըպլին մաշաղան :  
Թրեստ՝ Երեւան Վրիդոր Լըպլին՝ գրատունը :  
Պուրսա՛ւ՝ Վապարճեան Վրիդոր Լըպլին մաշաղան :  
Թօխաթ՝ Վրիտտա խանը Հիւսիսեան մահաթի Մանուկ ու մահաթի Եւեթիք Լըպլից մաշաղան :  
Լօտրենէ՛ փափաղեան Պօղոս Լըպլին վաճառատունը :  
Լըպլում՝ Խաղէզեան մահաթի հարունութիւ Լըպլին մաշաղան :

ԴՆՏՊԵՐԵՆԻ ԱՏԵՓԵՆԱՌՈՒ ՊԵՊՕՆԵՆ